

TELEPÜLÉSI

Értéktár

KŐSZEGDOROSZLÓ

Kőszegdoroszlón kevés olyan népszokás lelhető fel, ami tudásunk szerint csak erre a településre jellemző. Az úgynevezett „Kangaraszós” talán az egyetlen, ezért is fontos ennek legalább az emlékezetben való megőrzése. A „katonaförint” és a „kangaras” fogalmának megfigyeltetése nem kis fejtorést okozott. Mik is ezek? – többek, többféle magyarázattal próbálkoztak. Ami a legvalószínűbb az az, hogy ez a népszokás az 1600 évek utolsó felében keletkezett, amikor a falu temploma és annak harangja

TORDA GÉZA

Kőszegdoroszló Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Kőszegdoroszlói Evangélikus Társegyházközség temploma

Hegyalja egyetlen evangélikus temploma. Vidékünkön a reformáció terjedése az 1550-es évektől nyomon követhető. A kőszegdoroszlói gyülekezet kezdetben a pösei evangélikus anyaegyház filiája, majd önálló egyházközség volt. Az ellenreformációt követően a nemescsói anyagyülekezet leányegyházaként élte tovább életét, majd a társgyülekezet egyik tagja lett. Napjainkban a gyülekezet templomát kívülről és belülről nagy áldozattal, munkával és egyházi segítséggel megújította.

A templom külső és belső képe jól tükrözi a doroszlói evangélikus közösség fejlődésének periódusait (iskola, iskola-imaház, templom). Az épületen jól láthatók a bővítések, átalakítások jegyei. Az evangélikus templom nyolcszögletű, sudár tornya meghatározója a faluképnek. A falu főutcájának tengelyében látható.

TORDA GÉZA

Kőszegdoroszló Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Kangaraszós

az ellenreformáció következtében a katolikusok kezére jutott. Abban az időben a halottak napjának, illetve a „Mindenszentek” napjának ünneplése a gyertyagyújtással kizárólag a római katolikusoknál volt gyakorlatban.

„Adjanak szegény harangozó gyerekeknek egy katonaförintet vagy egy kangarast !”, – a korabeli gyermekek talán tréfából egyrészt nagy összeget kértek, hiszen a katona tallér, ami az idők folytán a katona tallérből katona forint lett, a jobbágnak azt a hatalmas eszmei összeget jelentette, amit a hozzá beszállásolt katonának és lovának egy napi tartására számítottak be fizetett adóként (porció). Másrészt a kangaras pedig egy olyan csekély értékű pénzre utal, ami rézből készült váltókrajcár volt, amelyen a kétféle sast egy nagy egyes szám pótolta, – a szegény harangozó gyerekek ezzel is megelégedtek.

A népszokás és annak elemei ékes bizonyítéka annak, hogy a múltban gyökerező szokások, hagyományok, a faluközösség életét meghatározó történetek kapcsán keletkeztek.

TORDA GÉZA

Kőszegdoroszló Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Kőszegdoroszlói Szent Márton katolikus templom

Kőszeghegyalja legrégebbi temploma. A patakkal párhuzamos főutca mentén, a falu közepén található. Az épület melletti tájékoztató tábla szerint a XIII. századi templomot a Savariában (Szombathelyen) született Szent Márton püspök európai emlékhelye hivatalos állomásának jelölték ki.

TORDA GÉZA

Kőszegdoroszló Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Pogányok

A hely domborzati viszonyai szélsőségesek, ezért a kialakult növényvilág is sokszínű. A Pogány-hegy déli oldalán kitűnő zamatú bor terem, immár ősidők óta. Érdekes megfigyelés, hogy a község határon belül a Pogányokban a gyümölcsfák sokkal előbb virágoznak és előbb érnek be a gyümölcsök is. A tájnak jelentős meghatározói a környező erdők: tölgy, erdei fenyő, lucfenyő, éger, bükk, gyertyán, nyír, vadnyár, akác, gesztenye.

Projekt – Hungarikum - 2016
Felső-Gyöngyösmonti Értéktár elkészítése és bemutatása Vas megyében
A Vas megyei Felső-Gyöngyösmente helyi értékeire alapozott tájegységi értékeinek meghatározása és közösségi hasznosítás alapjainak megteremtése

Projekt vízió | Vas megye északi területén, Szombathely és Kőszeg közti vidékies térség (Gyöngyösmente) természeti (Írottó Natúrpark), kulturális (Szent Márton templomok, Órvidéki, Hegyaljai hagyományok) értékei lehetővé teszik, hogy közössége ezekre a szilárd alapokra épített közösségfejlesztésbe fogjon. Célunk, hogy a térség mind a kilenc települése: Gencsapáti, Gyöngyösfalu, Lukácsháza, Kőszegpaty, Pusztacsó, Nemescső, Cák, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely azonos minőségű és publikáltságú helyi értéktárral rendelkezzen. Ezek alapján a térség értéktárát, tájegység érték albumot hoznánk létre, mely kiegészítve a helyi értéktárak értékeivel közösségfejlesztési, gazdaságfejlesztési bázist képezne térségfejlesztő munkánkban.

Helyzetfeltárás | Helyi Fejlesztési Stratégiánk (HFS) alapját is a fenti gondolat adja, de jelenleg csak kettő térségi település, a Cák Pincesor gazdája, Cák település és a megye hagyományőrzésében élen járó Gencsapáti Hagományőrzők, illetve Önkormányzatuk rendelkezik felméréssel, igaz ők már megyei értéktáras helyi értékekkel is bírnak. A többi település csak értéktár bizottságot, illetve térségi értéktár tanácsot hozott létre, ez idáig érdemi munka nem történt körükben. A két értéktáras település, a megyei NMI szakemberei, térségi polgármesterek és az UTIRO Térségfejlesztő Egyesület, mint LEADER címbirtokos egyesület közös döntése értelmében, együttműködéses pályázatot indított, Vas megyében elsőként, a Felső-Gyöngyösmonti Tájegységi Értéktár létrehozására.

Egyesületünk, annak munkaszervezete és vezetője Bolfán Csaba 2008 óta foglalkozik térségfejlesztéssel, személyesen helyi értékőrzéssel (Biotájház, Lukácsháza). Tevékenységünk ezen időszak óta számos helyi értéken alapuló rendezvény és építmény (Pincés Kemencés, Lukácsháza, Marton szállás, Horvátszidány, Bőség napok, Bő, Büki Tájház, Bük, stb.) létrejöttéhez járult hozzá. 2016 óta egyesületünk a Vas megyei NMI partnerszervezete, mely közös tevékenységben a helyi értékek őrzésére szolgáló egyesületek és közösségi programok segítése a fő tevékenységünk.

TORDA GÉZA

Kőszegdoroszló Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Településszerkezeti kép

Lukácsháza felől közeledve a szép sorban egymást követő házsorok a Faluházról „jobbkez-szabályt” követve sorjáznak fel Doroszló északi végéig, ahol is visszafordulva (marad a jobbkez) indulhatunk is az evangélikus templom felől a „déli végekre”, ahol még található két kis mellékutca is. Hogy tetézzük a furcsaságokat: minden lakóházunk a „Fő utca” címet viseli. A település magját a római katolikus templom és az azt körülvevő teresedés - egykor temető - képezi. Ezt a régi községmagot szabálytalan alakú telkekre épített házak veszik körül. A falu újbóli betelepítése - az 1529. vagy 1532. évi törődülés utáni pusztulás és teljes elnéptelenedés után - már a telkek tudatos kialakításával történt. Így a völgyek vonalát követő szalagtelkek soros beépítésük. A telkek utcai szélessége eredetileg kb. 30 m volt, azonban a lakosság gyarapodása következtében ezek a telkek kettéosztódtak. A keleti és nyugati szer házsora előtti utakat középen - a mindkét oldalon fásított - Doroszlói-patak választja el egymástól.

A községben szinte teljesen kimaradt az 1960-as 1970 évek sablonos „kockaházak” korszaka, így a telkek beépítése, a házak elhelyezkedése a régi faluképet majdnem teljesen őrzi.

Partnerség:

Pályázó: UTIRO Térségfejlesztő Egyesület

Szakmai partnerek: NMI Vas megyei szervezete, Vas Megyei Értéktár Bizottság

Mentor települések (elismert, dokumentált értéktárral rendelkezők): Cák, Gencsapáti

Cák településen 2015 évtől elismerten, megyei értéktárban rögzítetten, a Cák Pincesor, Vas megye Szőlőhegyeire jellemző boronafalu építészeti együttes található, mely őrzése, védelme a település egyik kiemelt feladata

Gencsapáti településen, a szintén megyei értéktáras Hagományőrzők által gondozottan négy értéket is örökítenek. Szentkút és Ördögkő, Gencsapáti táncgyűjtemény, Verbunk, Gencsapáti tojásfestés hagyománya, Gencsapáti Legénycéh hagyománya tartozik hozzájuk

Tevékenységük, értékőrzésük és annak tisztelete példát mutat a többi hozzájuk csatlakozni kívánó településnek. Dokumentált Helyi Értéktárat készíteni szándékozó települések, melyeket vagy önkormányzat, vagy annak civil szervezete képvisel: Gyöngyösfalu, Lukácsháza, Kőszegpaty, Nemescső, Pusztacsó, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely Ezen települések képviselő testületei már értéktár bizottságokat állítottak fel, listákat készítettek, de teljes körű, közmegegyezésen nyugvó, dokumentált helyi értéktárunk még sincsen.

Projekt eredménye | Együttműködésünk eredményeként Vas megye e kistáján létrejött a közösségi érték megállapítás új formája, mely alkalmas a térség további kohéziójának növelésére. Munkák végeztével elmondhatjuk, hogy a Tájegységi értéktár készítése, értéktár kiadvány kiadása segítségével falvaink erősödtek, kapcsolataink mélyültek és lakosaik jobban megismerték saját értékeiket.

A község területén már a vaskorban éltek emberek, ezt bizonyítják az itt talált csontvázas sírok és kerámia töredékek. A Pogányok nevű szőlőhegyen valószínűleg már a római korban is szőlőtermesztés és borászat folyt.

Vályi András szerint „DOROSZLÓ. Deisdorf. Magyar falu Vas Vármegyében, földes Ura Hertz-eg Eszterházy Uraság, lakosai katolikusok, fekszik Szerdahelynek szomszédságában, Kőszegtől mintegy fél mértföldnyire; ámbár szép javai, ’s meglehetőes szőlő hegyei is vagynak, eladásra is jó alkalmatossága, de mivel határja soványas, második Osztálybéli.”

Fényes Elek szerint „Doroszló, magyar falu, Vas megyében, ut. p. Kőszeg. Lakja 250 ágostai, 163 k., kath. és ev. fiókegyházakkal, jó bortermesztéssel. Birja h. Eszterházy.”

Vas vármegye monográfiájában „Doroszló, 77 házzal és 424 magyar lakossal. Vallásuk r. kath. és ág. ev. Postája és távírója Kőszeg. Régi község, mely már a rómaiak idejében is lakott volt. Pogány nevű szőlőhegyén e század elején számos római emlék, köztük egy Bachus-fő, látott napvilágot. A XIII. században már Kőszeg várához tartozott és akkor Durisley volt a neve. Ez időben a Németújváriakat uralta, később a Garayaké lett, majd Palóczy Simon és Országh Mihály lettek földesurai, 1746-ban pedig Sigray József, majd a Szegedy -család.”